

ปัญหาการบอกล้างสัญญาประกันชีวิตด้วยเหตุที่ไม่สัมพันธ์กับความตาย¹

กมลกร ชลสุวรรณวัฒน์²

ในการดำเนินชีวิตของคนเรานั้นไม่มีใครบอกได้ว่าจะเกิดเหตุการณ์ใดขึ้นบ้างเมื่อใดไม่ว่าจะเกิดขึ้นกับตนเองหรือบุคคลอื่น โดยเฉพาะเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นแล้วส่งผลกระทบในทางที่เกิดความเสียหายต่อชีวิตร่างกาย ทรัพย์สิน ซึ่งเท่ากับว่าคนเรานั้นอยู่ภายใต้ความเสี่ยงภัยตลอดเวลาที่ยังดำเนินชีวิตอยู่การทำประกันชีวิตจึงเป็นวิธีการหนึ่งในการบรรเทาความเสียหายที่อาจจะเกิดขึ้นได้ซึ่งเป็นวิธีการที่ได้รับความนิยมเป็นอย่างมากในปัจจุบัน

การทำประกันชีวิตระหว่างผู้เอาประกันชีวิตกับบริษัทประกันชีวิตสามารถเกิดขึ้นได้หลายช่องทางคือการติดต่อสมัครทำประกันชีวิตกับบริษัทประกันชีวิตโดยตรงการทำประกันชีวิตด้วยการแนะนำหรือชักชวนของตัวแทนประกันชีวิตหรือนายหน้าประกันชีวิตนอกจากนั้นในปัจจุบันยังสามารถทำประกันชีวิตผ่านระบบออนไลน์ได้อีกด้วย

การบอกล้างสัญญาประกันชีวิตในแต่ละปีมีเป็นจำนวนมากตามสัดส่วนของจำนวนกรมธรรม์ประกันชีวิตที่มีอยู่และส่วนหนึ่งของการบอกล้างสัญญาประกันชีวิตก็นำไปสู่ข้อพิพาทระหว่างคู่สัญญาแต่การบอกล้างสัญญาประกันชีวิตก็ทำให้เกิดปัญหาความไม่เป็นธรรมแก่ผู้เอาประกันชีวิตหรือผู้รับประโยชน์ที่เกี่ยวข้องได้ นอกจากนี้ยังเกิดปัญหาอื่นจากการทำประกันชีวิตดังนี้

1. ปัญหาการบอกล้างสัญญาประกันชีวิตด้วยเหตุที่ไม่สัมพันธ์กับความตาย ด้วยการใช้บทบัญญัติในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 865 วรรคแรก ซึ่งเป็นเรื่องการปกปิดข้อเท็จจริง

¹บทความนี้เรียบเรียงจากการศึกษาอิสระ เรื่อง ปัญหาการบอกล้างสัญญาประกันชีวิตด้วยเหตุที่ไม่สัมพันธ์กับความตาย โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษาคือ รองศาสตราจารย์ พิมพ์ใจ รื่นเริง และเป็นคณะกรรมการสอบร่วมกับรองศาสตราจารย์ ดร.ณัฐสันตาสว่างและรองศาสตราจารย์จุฑามาศ นิสารัตน์

²นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรปริญญาโทศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง วิทยาเขตบางนา

การแถลงเท็จของผู้เอาประกันชีวิต บริษัทผู้รับประกันชีวิตจึงนำมาเป็นเหตุในการบอกล้างสัญญาประกันชีวิตทั้งที่เหตุนั้นไม่มีความเกี่ยวข้องกับเหตุแห่งความตายของผู้เอาประกันชีวิต การบอกล้างสัญญาประกันชีวิตด้วยเหตุที่ไม่สัมพันธ์กับความตายนี้อาจทำให้เกิดความเสียหายต่อผู้เอาประกันชีวิตและผู้รับประโยชน์ทั้งที่ความเป็นจริงแล้วผู้เอาประกันชีวิตนั้นเสียชีวิตด้วยเหตุอื่นมิใช่จากเหตุที่ผู้เอาประกันชีวิตได้ปกปิดข้อเท็จจริงหรือแถลงเท็จ และเหตุที่ตายนั้นไม่ได้เกิดจากความเสี่ยงภัยที่มาจากการปกปิดข้อเท็จจริงหรือการแถลงเท็จแต่อย่างใด

จากการศึกษาพบว่า กรณีผู้เอาประกันชีวิตได้แถลงเท็จ ปกปิดข้อเท็จจริงในสิ่งที่เป็นสาระสำคัญ ซึ่งหากบริษัทผู้รับประกันชีวิตได้ทราบจะทำการเรียกเบี้ยประกันชีวิตสูงขึ้นอีกหรือบอกปิดไม่รับทำสัญญาด้วยนั้นมิได้ผลทำให้สัญญาประกันชีวิตและสัญญาพิเศษเพิ่มเติมอุบัติเหตุตกเป็นโมฆียะ บริษัทประกันชีวิตมีสิทธิบอกล้างสัญญาได้ ซึ่งเป็นบทบัญญัติกฎหมายที่มาจากหลักสุจริตอย่างยิ่ง (Principle of Utmost Good Faith) แม้เหตุนั้นจะไม่มี ความสัมพันธ์กับความตายก็ตามก็สามารถบอกล้างสัญญาได้ ศาลฎีกาได้วินิจฉัยไว้ตามคำพิพากษาฎีกาที่ 5793/2531 ว่าผู้เอาประกันชีวิตได้เสียชีวิตเพราะอุบัติเหตุถูกระแสไฟฟ้าดูด บริษัทผู้รับประกันชีวิตบอกล้างสัญญาด้วยเหตุแถลงเท็จปกปิดความจริงเรื่องสุขภาพได้ ถือว่าเป็นคำพิพากษาที่ยึดถือหลักสุจริตอย่างยิ่งอย่างเคร่งครัด ซึ่งเหตุที่แถลงเท็จปกปิดความจริงไม่ได้ทำให้บริษัทผู้รับประกันชีวิตเกิดความเสียหายได้เนื่องจากผู้เอาประกันชีวิตได้เสียชีวิตไปแล้วด้วยเหตุหรือภัยอื่นที่ไม่ได้เกี่ยวข้องกับเรื่องที่เกิดจากการแถลงเท็จปกปิดความจริง โดยเฉพาะการเสียชีวิตจากอุบัติเหตุที่สัญญาประกันชีวิตได้ให้ความคุ้มครองไว้ด้วยเกี่ยวกับเรื่องนี้ในปี ค.ศ. 1980 คณะกรรมการปฏิรูปกฎหมาย(Law Reform Committee) ประเทศอังกฤษ ได้มีแนวคิดว่าบริษัทผู้รับประกันชีวิตไม่ควรมิสิทธิปฏิเสธความรับผิดชอบหากเรื่องที่แถลงเท็จปกปิดความจริงไม่ใช่เรื่องที่เป็นสาระสำคัญต่อความเสียหาย นอกจากแนวความคิดดังกล่าวแล้วในประเทศสหรัฐอเมริกาหลายมลรัฐได้ออกกฎหมายว่าการผิดคำรับรองหรือการแถลงเท็จที่เป็นมูลเหตุที่แท้จริงหรือมีส่วนทำให้เกิดความเสียหายจึงจะสามารถนำมาบอกล้างสัญญาประกันภัยได้ ปัญหาการบอกล้างสัญญาเนื่องจากการแถลงเท็จปกปิดความจริงด้วยเหตุที่ไม่สัมพันธ์กับความตายกรณีที่มีความตายเกิดจากอุบัติเหตุ นั้น นายทะเบียนตามพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 ได้ออกคำสั่งนายทะเบียนที่ 31/2545 ห้ามไม่ให้บริษัทผู้รับประกันชีวิตบอกล้างสัญญาพิเศษเพิ่มเติมอุบัติเหตุเนื่องจากการแถลงเท็จปกปิดความจริงหากผู้เอาประกันชีวิตเสียชีวิตจากอุบัติเหตุ ด้วยเหตุผลที่ว่า การสูญเสียหรือเสียชีวิตจากอุบัติเหตุไม่ได้เกิดจากการแถลงเท็จปกปิดความจริง แต่คำสั่งนี้ไม่ได้ครอบคลุมถึงสัญญาประกันชีวิตทั้งที่สัญญาประกันชีวิตก็ได้ให้ความคุ้มครองการเสียชีวิตจากอุบัติเหตุด้วย

ผู้ศึกษาเห็นว่า การบอกล้างสัญญาประกันชีวิตด้วยเหตุที่ไม่สัมพันธ์กับความตายของผู้เอาประกันชีวิตนั้นทำให้เกิดความไม่เป็นธรรมต่อผู้เอาประกันชีวิตและผู้รับประโยชน์

2. ปัญหาการฉ้อฉลในการทำประกันชีวิตของบุคคลภายนอกเพื่อหวังประโยชน์ในเงินค่าสินไหมทดแทน เป็นการฉ้อฉลในการทำประกันชีวิตของบุคคลภายนอก เพื่อหวังประโยชน์ในเงินค่าสินไหมทดแทน

จากการศึกษาพบว่า มีบุคคลภายนอกดำเนินการนำบุคคลที่ตนเองไม่ได้มีส่วนได้เสีย (Principle of Insurable interest) และไม่มีคุณสมบัติในการทำประกันชีวิตมาสมัครทำประกันชีวิตและชำระเบี้ยประกันชีวิตให้ โดยจะมีการตกลงกันกับผู้รับประโยชน์ไว้ว่าเมื่อผู้เอาประกันชีวิตเสียชีวิตแล้วจะมีการแบ่งเงินค่าสินไหมทดแทนส่วนหนึ่งให้แก่ผู้รับประโยชน์และอีกส่วนหนึ่งในจำนวนที่มากกว่าให้แก่บุคคลภายนอก เป็นการกระทำที่แสวงหาประโยชน์จากชีวิตของผู้อื่น เพิ่มความเสี่ยงภัยที่เกิดจากความไม่สุจริต (Moral Hazard) ที่มีแรงจูงใจให้เกิดมีการฆาตกรรมผู้เอาประกันชีวิตเพื่อหวังเงินค่าสินไหมทดแทน

ผู้ศึกษาเห็นว่า การนำบุคคลที่ตนเองไม่ได้มีส่วนได้เสียและไม่มีคุณสมบัติที่จะทำประกันชีวิตได้มาทำประกันชีวิตเพื่อหวังประโยชน์ในค่าสินไหมทดแทนนั้นเป็นเรื่องที่ไม่สุจริตเป็นการแสวงหาประโยชน์จากชีวิตผู้อื่นและเป็นการขัดต่อศีลธรรม

3. ปัญหาความรับผิดชอบของตัวแทนประกันชีวิตที่ไม่ทำหน้าที่ให้ถูกต้องโดยหวังค่าบำเหน็จอย่างเดียว

จากการศึกษาพบว่า ตัวแทนประกันชีวิตซึ่งมีหน้าที่ชักชวนให้บุคคลทำประกันชีวิต ไม่แจ้งความจริงให้กับผู้สมัครทำประกันชีวิตได้ทราบ ว่าสัญญาประกันชีวิตนั้นอาจถูกบอกล้างได้ ทั้งที่ผู้สมัครทำประกันชีวิตได้แจ้งแล้วว่าตนเองมีสุขภาพไม่ดี เคยเจ็บป่วยด้วยโรคร้ายแรง แต่ก็ได้เสนอว่าสามารถทำประกันชีวิตได้โดยวิธีการให้ผู้สมัครทำประกันชีวิตลงลายมือชื่อเพียงอย่างเดียวในแบบฟอร์มใบคำขอเอาประกันชีวิตแล้วก็นำไปกรอกรายละเอียดที่เป็นเท็จส่งให้กับบริษัทผู้รับประกันชีวิตพร้อมกับเบี้ยประกันชีวิต และไม่แจ้งความจริงเรื่องปัญหาสุขภาพและประวัติการเจ็บป่วยที่ร้ายแรงให้แก่บริษัทผู้รับประกันชีวิตได้ทราบ เมื่อมีการตกลงรับประกันชีวิตแล้วบริษัทผู้รับประกันชีวิตก็จะทำการจ่ายค่าบำเหน็จให้แก่ตัวแทนประกันชีวิต เมื่อบริษัทผู้รับประกันชีวิตตรวจสอบพบว่าการสมัครทำประกันชีวิตได้มีการแถลงเท็จปกปิดความจริงที่เป็นเหตุให้

สามารถบอกล้างสัญญาได้ก็จะทำการบอกล้างสัญญาตามเงื่อนไข การกระทำของตัวแทนประกันชีวิตนั้นส่งผลให้ผู้เอาประกันชีวิตไม่ได้รับความคุ้มครองตามสัญญาประกันชีวิต

ผู้ศึกษาเห็นว่าการกระทำของตัวแทนประกันชีวิตเป็นการกระทำที่ผิดจรรยาบรรณของตัวแทนประกันชีวิต มุ่งหวังที่จะได้รับประโยชน์จากคำบ่นหนึ่งโดยไม่คำนึงถึงผู้เอาประกันชีวิต ทำให้เกิดความเสียหายต่อกิจการประกันชีวิต

จากการศึกษาพบว่าการทำประกันชีวิตเป็นเรื่องที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตของผู้คนในปัจจุบันจำนวนมากและมีปัญหาที่เกิดขึ้นกับการประกันชีวิตอยู่เสมอ ปัญหาบางเรื่องที่เกิดขึ้นเป็นเรื่องที่เกิดจากการขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องประกันชีวิต ดังนั้นทั้งภาคธุรกิจที่ประกอบกิจการประกันชีวิตและหน่วยงานที่กำกับดูแลต้องสร้างความรู้ความเข้าใจให้แก่ประชาชนเกี่ยวกับการประกันชีวิตเพื่อไม่ให้เกิดปัญหาตามมาในภายหลังและจะทำให้การประกันชีวิตเกิดประโยชน์แก่บุคคล สังคม รวมทั้งประเทศชาติต่อไป

บรรณานุกรม

- ไชยยศ เหมะรัชตะ. กฎหมายว่าด้วยประกันภัย. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติธรรม , 2540
- สุภาพ สาริพิมพ์. คำอธิบายกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยประกันภัย. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง , 2548
- ธานี วรภัทร์. กฎหมายว่าด้วยประกันภัย. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน , 2548
- ชูเกียรติ ประมูลผล. หลักการประกันชีวิต. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง , 2548
- สรพล จ์ สุขทรศนีย์. คำอธิบายกฎหมายลักษณะประกันภัย. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน , 2551
- จิตรา เพียรล้ำเลิศ. คำอธิบายกฎหมายว่าด้วยประกันภัย. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติธรรม , 2555
- ธีรยุทธ ปักษา. คำอธิบายกฎหมายลักษณะประกันภัย. สงขลา: นำศิลป์โฆษณา , 2560
- สิทธิโชค ศรีเจริญ. หลักกฎหมายประกันภัย. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน , 2561
- ศนันท์กรณ์ โสคติพันธุ์. คำอธิบายนิติกรรมสัญญา. พิมพ์ครั้งที่ 22. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2561

ไพฑูริย์ เอกจริยกร. ตัวแทนนายหน้า. พิมพ์ครั้งที่ 15. กรุงเทพมหานคร:สำนักพิมพ์วิญญูชน , 2562
ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

พระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535

พระราชบัญญัติคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย พ.ศ. 2550

คำสั่งนายทะเบียนที่ 31/2545 ตามพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535

คำพิพากษาศาลฎีกา

www.oic.or.th

www.tlaa.org